

zarządzając podwojenie ich wartości wobec denara stanowiącego jednostkę obliczeniową. 1 argenteusowi nadano nowy kurs odpowiadający 100 denarom, zaś monetę z laurowym wieńcem na powierzchni — o ile uznać za słuszną rekonstrukcję tekstu dokonaną przez Crawforda — zrównano wartościowo z 5 denarami⁴¹.

Zdaniem wspomnianego badacza, podstawowy złoty nominal — aureus, wybijany w ilości 60 sztuk z funta złota, odpowiadał 800 denarom. Z kolei argenteus, emitowany w oparciu o standard Nerona 1/96 funta srebra, równał się 50 denarom; w początkowym okresie wybijano go ze srebra bardzo dobrej jakości, to znaczy o zawartości szlachetnego kruszcu sięgającej 90, a niekiedy nawet i 94⁰/₀. Oprócz wspomnianych jednostek emitowano pieniądze brązowe w trzech odmianach, a mianowicie follisy oparte na standardzie 1/32 funta miedzi o nieznacznej, dochodzącej do 4⁰/₀ zawartości srebra oraz mniejsze nominały z aurichalcum ważące około 3 i 1,3 g, wartościowo odpowiadające 5 i 2 denarom⁴². Zakładając jednak — co też czyni wspomniany angielski numizmatyk — iż zarządzenie objęło wszystkie kategorie brązowych jednostek pieniężnych, kurs obiegowy follisa odpowiadałby sile nabywczej 10 denarów, podczas gdy nominal z aurichalcum ważący około 1,3 g winien spełniać funkcję 1 denara⁴³, a nie 2 denarów, jak przyjmuje Crawford, który dopuszcza możliwość występowania pieniądza 1-denarowego jedynie w dobie reformy 294 r., kiedy to funkcję tę miała pełnić połowa najmniejszego brązowego nominalu. Wydaje się to mało prawdopodobne, podobnie jak i przypuszczenie Lafaurie, który zakłada, iż w roli 1 i 2 denarów występowały stare denary i semisy bite wraz z aurelianami do r. 294⁴⁴, zwłaszcz że w

⁴¹ Crawford, *Finance*, s. 579 n.; K. T. Erim, J. Reynolds, *The Aphrodisias copy of Diocletian's edict on maximum prices*, JRS LXIII, 1973, s. 99 n.; J. Reynolds, *The Aphrodisias copy of Diocletian's edict on maximum prices*, ZPE XXXIII, 1979, s. 46 n. Zob. również Mickwitz, o.c., s. 65; Jones, *Inflation*, s. 302; tenże, *The Later Roman Empire*, 284–602. A social, economic and administrative survey, Oxford 1964, t. I, s. 61; Callu, *La politique*, s. 355; Giaccherio, *Edictum*, s. 111 n.; Lafaurie, *Réformes*, s. 73 n., 119 n.; V. Picozzi, *L'iscrizione di Afrodizia e il valore delle monete diocleziane*, RIN LXXIX, 1977, s. 91 n.; J. Jahn, *Zur Geld und Wirtschaftspolitik Diokletians*, JNG XXV, 1975, s. 98; E. Ruschenbusch, *Diokletians Währungsreform vom 1.09.301*, ZPE XXVI, 1977, s. 193 n.; L. H. Cope, *Diocletian's Price Edict and second coinage reform in the light of recent discoveries*, NC 7 ser., XVII, s. 220 n.; G. i W. Leiner, *Kleinmünzen und ihre Werte nach dem Preisedikt Diokletians. Ein Lösungsvorschlag auf statistischer Basis*, Historia XXIX, 1980, s. 219 n.

⁴² Zob. Crawford, *Finance*, s. 560 n. Odmiennej strukturę zależności zaproponował Lafaurie, *Réformes*, s. 42 n., 118 n. Ch. Jungk, *Die neuen Funde zum Preisedikt Diokletians*, GNS, XXVI, 1976, s. 25 n. przyjął dla radiatusa przedział wartości od 5 do 10 denarów, a G. i W. Leiner, o.c., s. 235 — 4 denary. Zob. również L. C. West, *The coinage of Diocletian and the edict of prices* [w:] *Studies in Roman economic and social history. In honor of A. Ch. Johnson*, Princeton 1951, s. 290 n. Sperber, *Denarii*, s. 190 n.; tenże, *Costs*, s. 235; K. T. Erim, J. Reynolds, M. H. Crawford, *Diocletian's currency reform. A new inscription*, JRS LXI, 1971, s. 171.

⁴³ Podobnie przyjmuje C. H. V. Sutherland, *Archaeometry* IV, 1961, s. 60. Por. L. H. Cope, *Diocletian's price edict and its associate coinage denominations*, GNS, XXVII, 1977, s. 7 n.

⁴⁴ Lafaurie, *Réformes*, s. 119.